

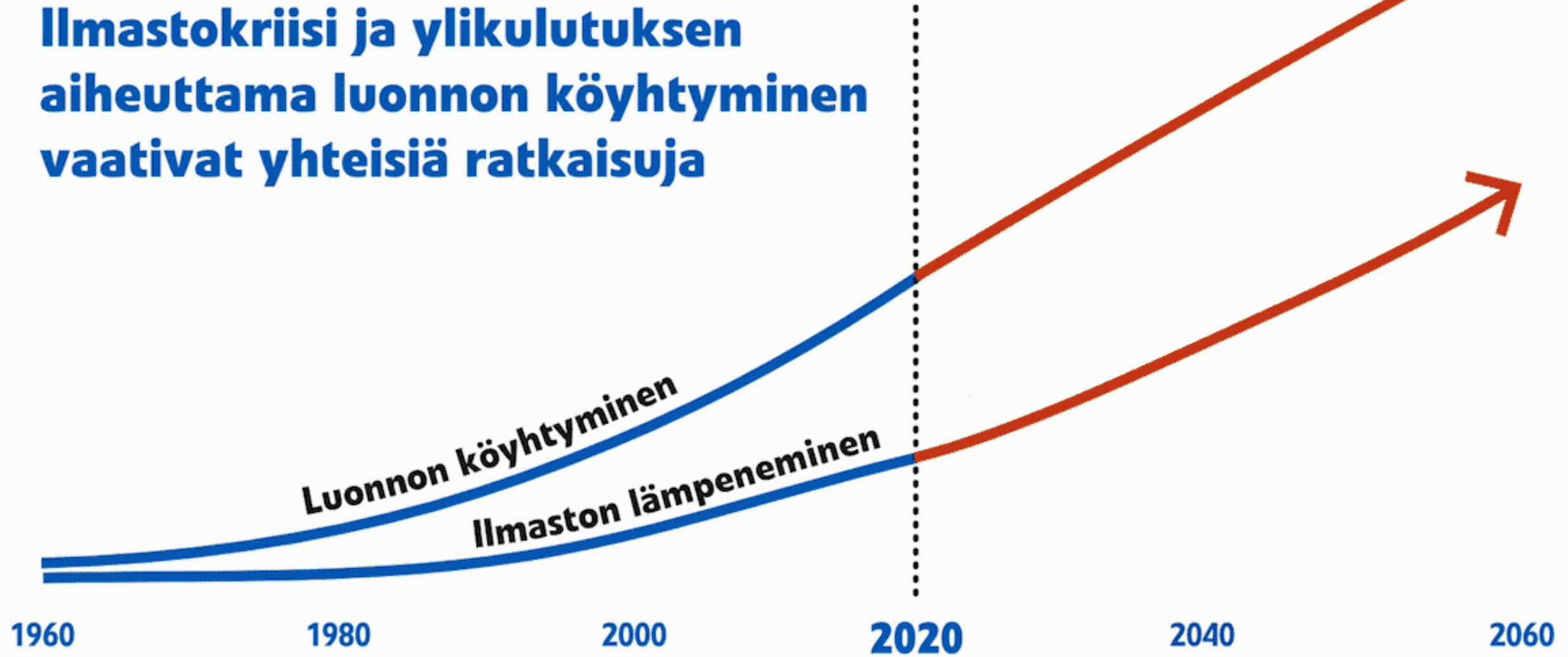

Rakennusteollisuus

VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS KIERTOTALOUDEN STRATEGISESTA OHJELMASTA

Juha Laurila

Ilmastokriisi ja ylikulutuksen aiheuttama luonnon köyhtyminen vaativat yhteisiä ratkaisuja

VISIO

Kestävät tuotteet ja palvelut ovat talouden valtavirtaa ja jakamistalous arkipäivää.

Valintamme ovat tulevaisuuskestäviä ja vahvistavat reilua hyvinvointiyhteiskuntaa.

Vähemmällä enemmän: luonnonvarojen käyttö on kestävää ja materiaalit pysyvät kierrossa pidempään ja turvallisesti.

Kiertotalouden läpimurto on tehty innovaatioiden, digitaalisten ratkaisujen, fiksun sääntelyn sekä vastuullisten sijoittajien, yritysten ja kuluttajien avulla.

Kiertotalous-Suomi vaikuttaa maailmalla ja tarjoaa kestäviä ratkaisuja kansainvälisillä markkinoilla.

Askeleet ja tavoitteet

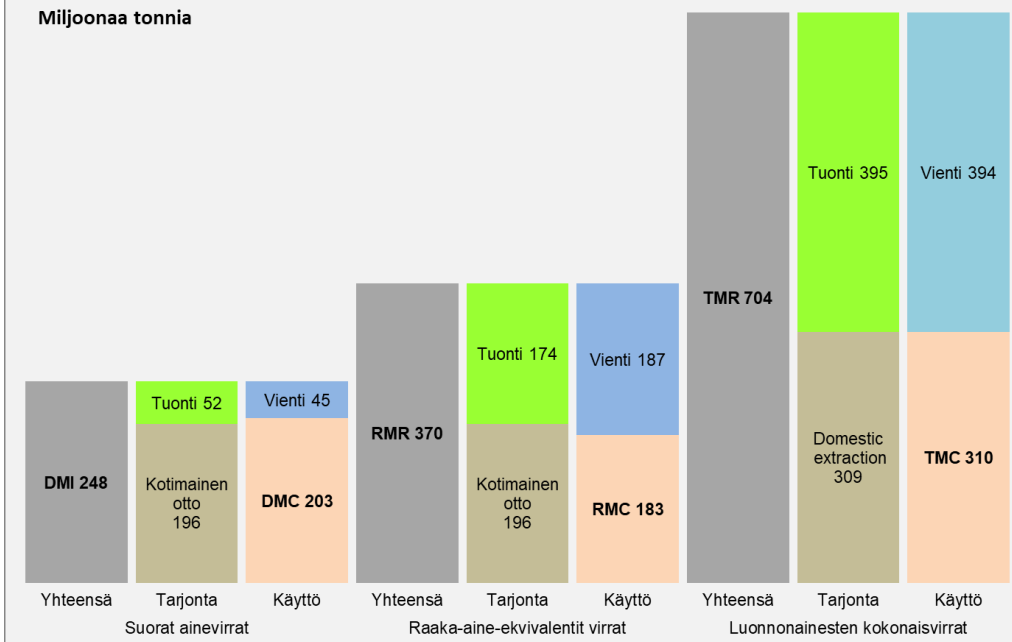
Uusiutumattomien luonnonvarojen kulutus vähenee, ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö voi kasvaa siten, että kotimaan **primääriraaka-aineiden kokonaiskulutus ei 2035 ylitä vuoden 2015 tasoa**. Vientituotteiden valmistukseen käytetyt luonnonvarat eivät kuulu tavoitteen piiriin.

Resurssien tuottavuus kaksinkertaistuu vuoden 2015 tilanteesta vuoteen 2035 mennessä.

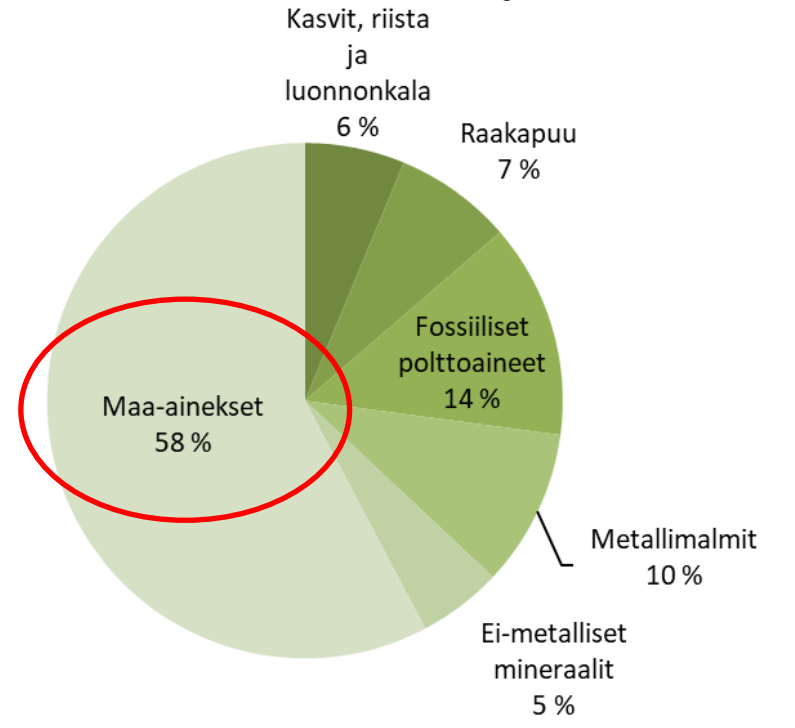
Materiaalien kiertotalousaste kaksinkertaistuu vuoteen 2035 mennessä.

(CMU, circular material use rate): Mittaa kierrätetyn materiaalin osuutta kaikesta materiaalin käytöstä. Huomioi myös viennin ja tuonnin.

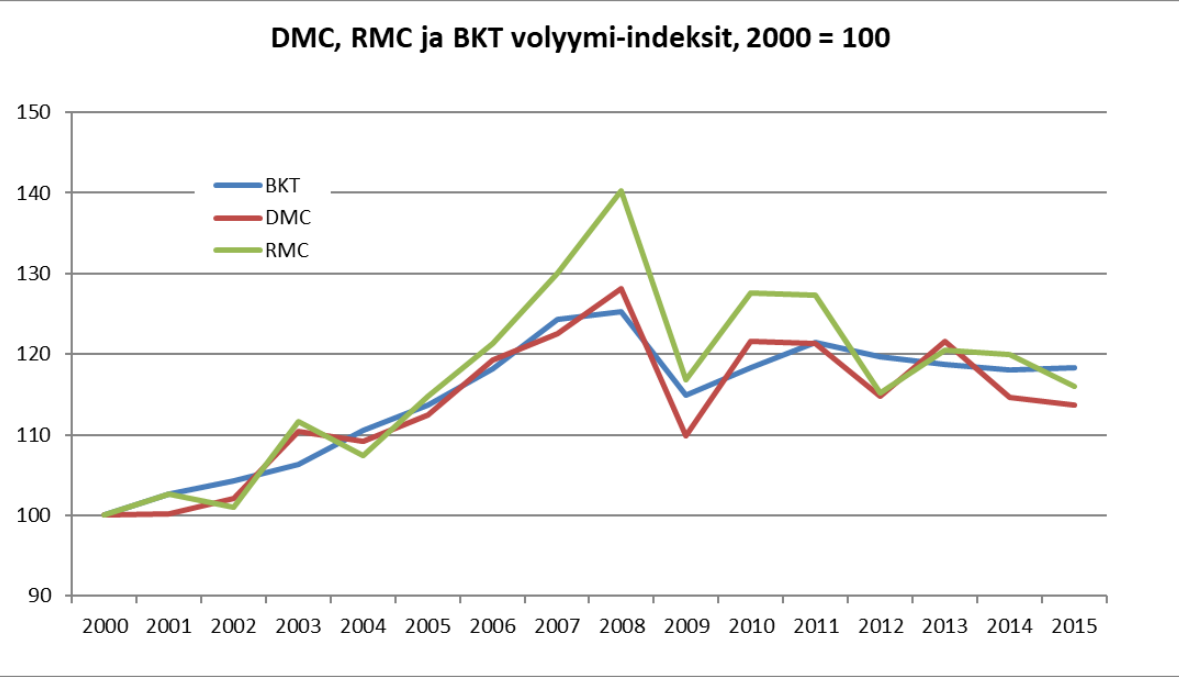
Suomen ainevirrat vuonna 2015
Miljoonaa tonnia

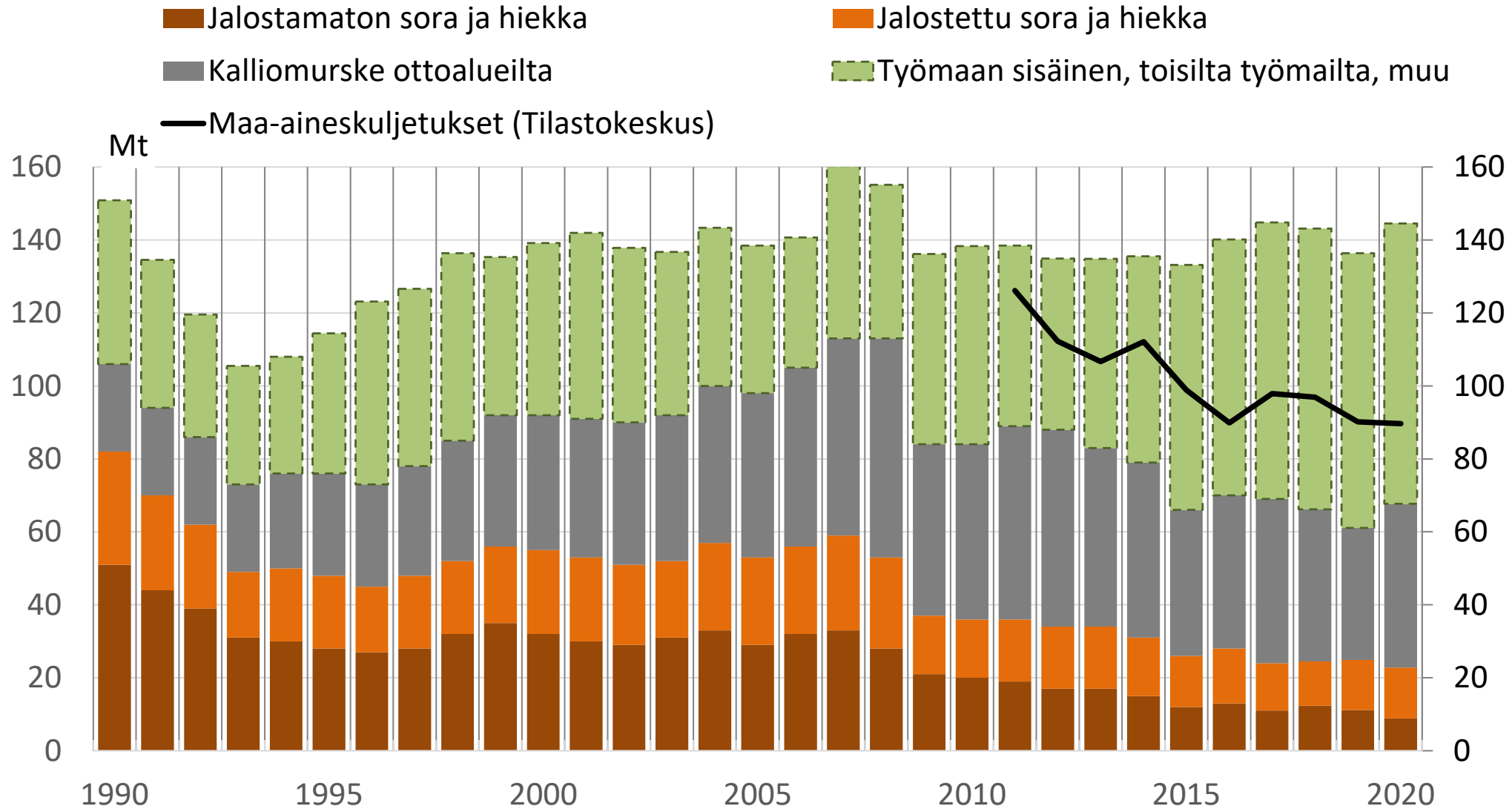

Raaka-aineiden kulutus aineslajeittain

DMC, RMC ja BKT volyyymi-indeksit, 2000 = 100

Rakennusteollisuus

Ohjelman seuranta

Seuranta

Ohjelman toteuttamisesta vastaa ja sitä koordinoi perustettu Kiertotalousohjelman ohjausryhmä

- Raportoi hallituksen ilmasto- ja energiapoliittiselle ministeriryhmälle. Ohjelman toimenpiteiden kannalta keskeiset sidosryhmien foorumit kytketään tiiviisti omine vastuineen johtoryhmän työhön ja ohjelman toteutukseen.

Indikaattorit vaativat edelleen kehittämistä. Tässä vaiheessa ohjelman seurannan tueksi valittu seuraavat indikaattorit:

- Kotimainen materiaalien kulutus DMC (Eurostat)
- Kotimaan loppukäytön vaatima materiaalipanos materiaalikohtaisesti RMC (Tilastokeskus ja SYKE)
- Resurssituottavuus (BKT/RMC)
- Materiaalien kiertotalousaste CMU (Tilastokeskus)
- Kiertotaloustoimialojen liikevaihto ja yritysten määrä (Tilastokeskus)
- Ekoinnovaatiot (Eurostat)
- Innovatiiviset julkiset hankinnat (Eurostat)
- Yhdyskunta-, pakkaus- ja rakennusjätteen määrä sekä kierrätysaste
- Kiertotalousbarometri: Kysely- ja haastattelututkimus yrityksille ja kuluttajille kiertotaloutta tukevista asenteista ja toimintamalleista (tilaustutkimus esimerkiksi, joka neljäs vuosi)

Yhteistyöryhmä

Puheenjohtaja

Juhani Damski, kansliapäällikkö, ympäristöministeriö

Päivi Antikainen, yksikön johtaja, liikenne- ja viestintäministeriö

Juha Haataja, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jaana Husu-Kallio, kansliapäällikkö, maa- ja metsätalousministeriö

Anu Kerkkänen, erityisasiantuntija, ympäristöministeriö

Ilona Lundström, osastopäällikkö, työ- ja elinkeinoministeriö

Jenni Oksanen, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö

Anna-Maija Pajukallio, ympäristöneuvos, ympäristöministeriö

Isa-Maria Bergman, johtaja, Motiva Oy

Johanna Kohl, ohjelmajohtaja, Luonnonvarakeskus

Tarja Laitinen, Vice President, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy

Jyri Seppälä, johtaja, professori, Suomen ympäristökeskus

Kimmo Tiilikainen, pääjohtaja, Geologian tutkimuskeskus

Jarmo Heinonen, Senior Director, Business Finland

Kari Herlevi, projektijohtaja, Sitra

Paula Laine, toimitusjohtaja, Ilmastorahasto Oy

Riku Eksymä, toimitusjohtaja Suomen Kiertovoima ry

Tiina Haapasalo, johtava asiantuntija, Elinkeinoelämän keskusliitto

Juha Laurila, johtaja, Kira-foorumi / Rakennusteollisuus ry

Otto Lehtipuu, toimitusjohtaja, YTP ry

Tuovi Kurttio, erityisneuvonantaja, Suomen kierrätyskeskusten yhdistys ry

Jussi Nikula, suojelun neuvonantaja, WWF Suomi

Minna Ojanperä, lakimies, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusjärjestö MTK ry

Marja Ola, johtava asiantuntija, Kaupan liitto ry

Miira Riipinen, johtaja, Suomen Kuntaliitto ry

Helena Soimakallio, johtaja, Teknologiateollisuus ry

Pia Vilenius, johtava asiantuntija, Kemianteollisuus ry

Aaron Vuola, ympäristöasiantuntija, Metsäteollisuus ry

Tiina Vyyryläinen, vaikuttamistyön päällikkö, Kuluttajaliitto ry

Rakennusteollisuus

Toimenpiteet

Kiertotalouden kannusteet

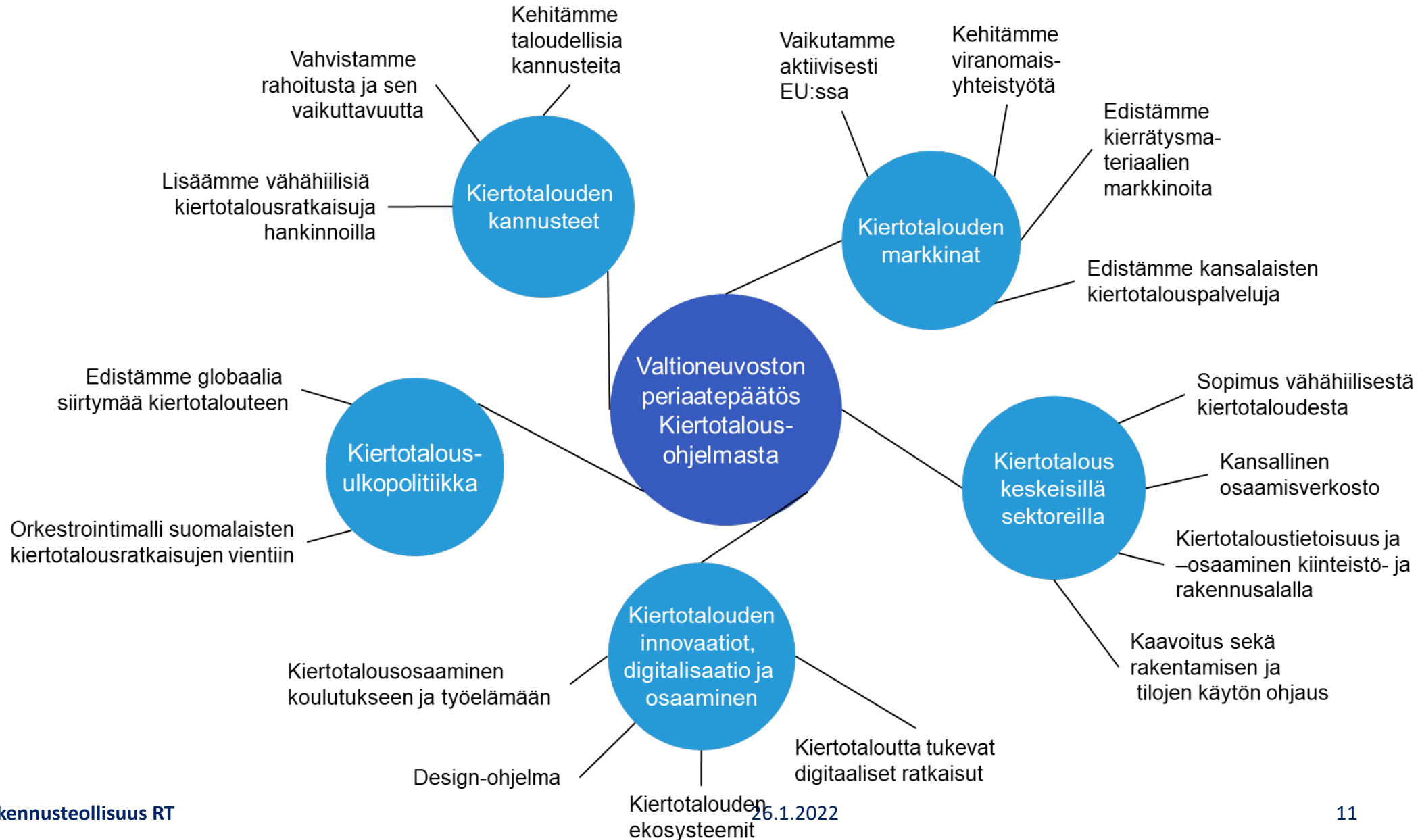
Kiertotalouden markkinat

Kiertotalous keskeisillä sektoreilla

Kiertotalouden innovaatiot, digitalisaatio ja osaaminen

Kiertotalousulkopolitiikka kestävän kehityksen tavoitteiden tukena

Kiertotalousohjelman toimet

Toimet, kannusteet

Kehitämme taloudellisia kannusteita, jotka tukevat luonnonvarojen säästeliästä käyttöä, vähentävät hiilidioksidipäästöjä sekä edistävät kiertotalouden palvelumallien yleistymistä.

Arvioimme osana **Kestävän verotuksen tiekartan valmistelua jäteveron korottamisen ja laajentamisen, maa-ainesveron, kaivosveron, kierrätysteollisuuden sähköveroluokan alentamisen sekä mahdollisten muiden veromallien mahdollisuuksia edistää kiertotaloutta.**

Edistämme jaettujen liikkumispalveluiden käyttöön kannustavaa reaaliaikaista ja käyttömääriin perustuvaa liikkumisen taloudellista ohjausta. Selvitämme edellytyksiä vauhdittaa muita kiertotalouden palvelumalleja, kuten korjauspalveluja sekä kemikaalien liisausta ja vastaavia teollisuuden kokonaisvaltaisia palvelumalleja taloudellisilla kannusteilla, vapaaehtoisilla sopimuksilla sekä informaatio-ohjauksella.

Selvitämme edelleen edellytyksiä vähentää rakennuskohteiden hiilidioksidipäästöjä päästöjen hinnoittelun avulla.

Vastuuministeriöt: VM, YM, LVM ja TEM

Lisäämme vähähiilisiä kiertotalousratkaisuja mm. julkisen sektorin rakentamisessa, energia- ja infrastruktuurihankkeissa sekä palveluiden hankinnoissa.

Edistämme vähähiilisiä kiertotalousratkaisuja mm. Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen osaamiskeskuksessa (KEINO) kehitettyjen toimintamallien mm. KEINO-Akatemian, alueellisten muutosagenttien, kiertotalouden kehittäjäryhmien, Green deal -sopimusten sekä markkinavuoropuhelun avulla.

Sisällytämme kiertotaloutta tukevat vähähiilisen rakentamisen hankintakriteerit kaikkiin julkisten rakennuttajien talohankkeisiin vuodesta 2022 lähtien.

Kiertotaloutta tukevien vähähiilisen rakentamisen hankintakriteerien sisällyttäminen infrarakentamisen hankkeisiin aloitetaan vuonna 2023.

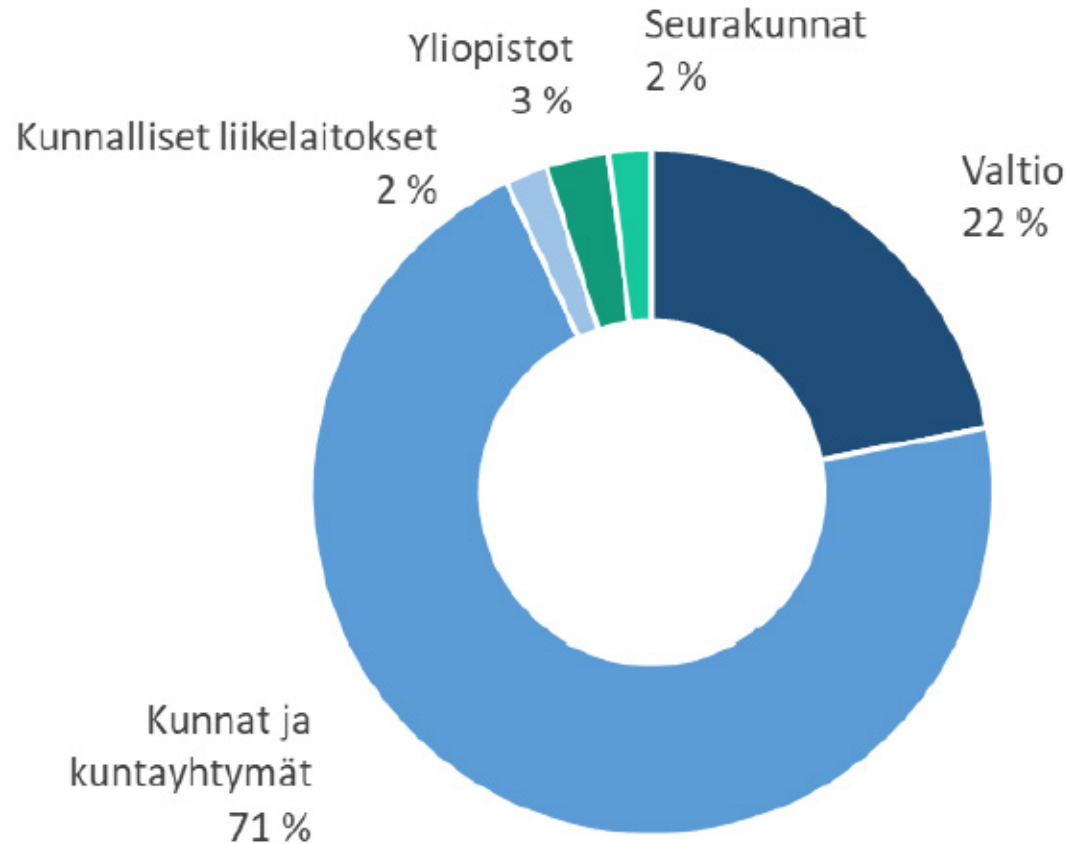
Selvitämme riskinjakoinstrumenttien käyttöönoton mahdollisuuksia kestävässä ja innovatiivisissa hankinnoissa.

Vastuuministeriöt: TEM, YM, LVM

Muut toimijat: Väylävirasto, KEINO-osaamiskeskus, Kuntaliitto

KAISU Julkiset hankinnat

<https://ym.fi/hankesivu?tuonnus=YM049:00/2020>

Merkittäviä tuoteryhmiä, joissa hankintakriteerit puutteelliset jalanjäljen näkökulmasta

- Maa- ja vesirakentaminen
- Korjaus- ja kunnossapito,
- Matkustuspalvelut, lääkkeet ja hoitotarvikkeet
- Sementti ja akut

Kuva 26. Hankintojen ja investointien hiilijalanjäljen jakautuminen organisaatiotyypeittäin (Kalimo ym. 2021).

Kiertotalouden markkinat

Kehitämme viranomaisten yhteistyötä kiertotaloushankkeissa

Pilotoimme toimintamallia, jossa eri luvista ja muista lakisäätteisistä menettelyistä (rakennuslupa, kaavoitus, ympäristölupa, YVA, kemikaaliturvallisuuslupa yms.) vastaavat paikalliset viranomaiset muodostavat kiertotaloushankkeita tukevan verkoston. Verkostossa yhteistyössä alueen kiertotaloustoimijoiden kanssa sovitetaan yhteen aikatauluja, jaetaan tietoa ja osaamista sekä tuetaan alueellisten kiertotaloushankkeiden valmistelua.

Vastuuministeriöt: YM, TEM, VM, MMM

Muut toimijat: AVIt, ELY-keskukset, Tukes, Kuntaliitto

Edistämme kierrätysmateriaalien markkinoiden vahvistumista

Selvitämme keinoja edistää kierrätysmateriaalien arvon ja markkinan vahvistumista mm. arvioimalla miten kierrätystavoitteet ja digitaaliset markkinapaikat lisäävät kestäviä kierrätysmateriaaleja markkinoilla. Muita mahdollisuuksia lisätä uusiokäytön kiinnostavuutta ovat mm. verot, sekoitevelvoitteet, eri materiaaleihin liittyvä pantti, keskinäiset sopimukset sekä yhteistyö EU-maiden kanssa kansainvälisten yhteistyöverkoston ja allianssien luomiseksi.

Mahdollistamme kierrätysmateriaalien markkinoiden kasvun mm. kehittämällä käytäntöjä siitä, miten jätteen luokiteltu materiaali lakkaa olemasta jäte (EoW, End of Waste). **Perustamme työryhmän seuraamaan tapauskohtaista EoW-päätöksentekoa ja kehittämään menettelyjä sekä ehdottamaan tarvittavia lainsäädäntömuutoksia.**

Vastuuministeriöt: YM, TEM, MMM

Uusiomateriaalien tuotteistaminen

- Prosessin yksinkertaistamiseksi perustettu kehitysryhmä

- Rakennusteollisuus – ajatuksia ja tavoitteita

1) Keskitetty toimivalta yhdelle viranomaiselle (AVI? LUOVA? SYKE?)

- Yhdelle EoW-materiaalille vain yksi (valtakunnallinen) päätös per toiminnanharjoittaja

2) Uusi menettely

- Yhteys ympäristölupaan (päästölupa) – eriyttäminen laitoksen luvituksesta
- Lupamenettelystä ilmoitusmenettelyyn
- Voiko menettelyä keventää sellaisten materiaalien osalta, joiden koostumus tunnetaan (esimerkiksi tietty vaihteluväli)?

3) Ohjeistus/työkalu miten arvioidaan EoW-materiaalin ympäristövaikutuksia ja pilaantumisen riskiä

- Ei tule verrata neitseelliseen materiaaliin

Kiertotalous keskeisillä sektoreilla

Solmimme sopimuksen vähähiilisestä kiertotaloudesta.

Osana sopimusta yritykset ja muut toimijat, mm. kunnat, voivat liittyä ja tehdä vapaaehtoisia sitoumuksia kiertotalousohjelman luonnonvaratavoitteiden toteuttamiseksi, uusiomateriaalien käytön lisäämiseksi sekä hiilineutraalin kiertotalousyhteiskunnan edistämiseksi. Prosessissa osallistujat konkretisoivat ohjelman kiertotalous- ja luonnonvaratavoitteita eri sektoreille ja alueille.

Sitoumusten tueksi teemme yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa skenaarioita Suomen materiaalijalanjäljen vaikutuksista ympäristöön ja talouteen.

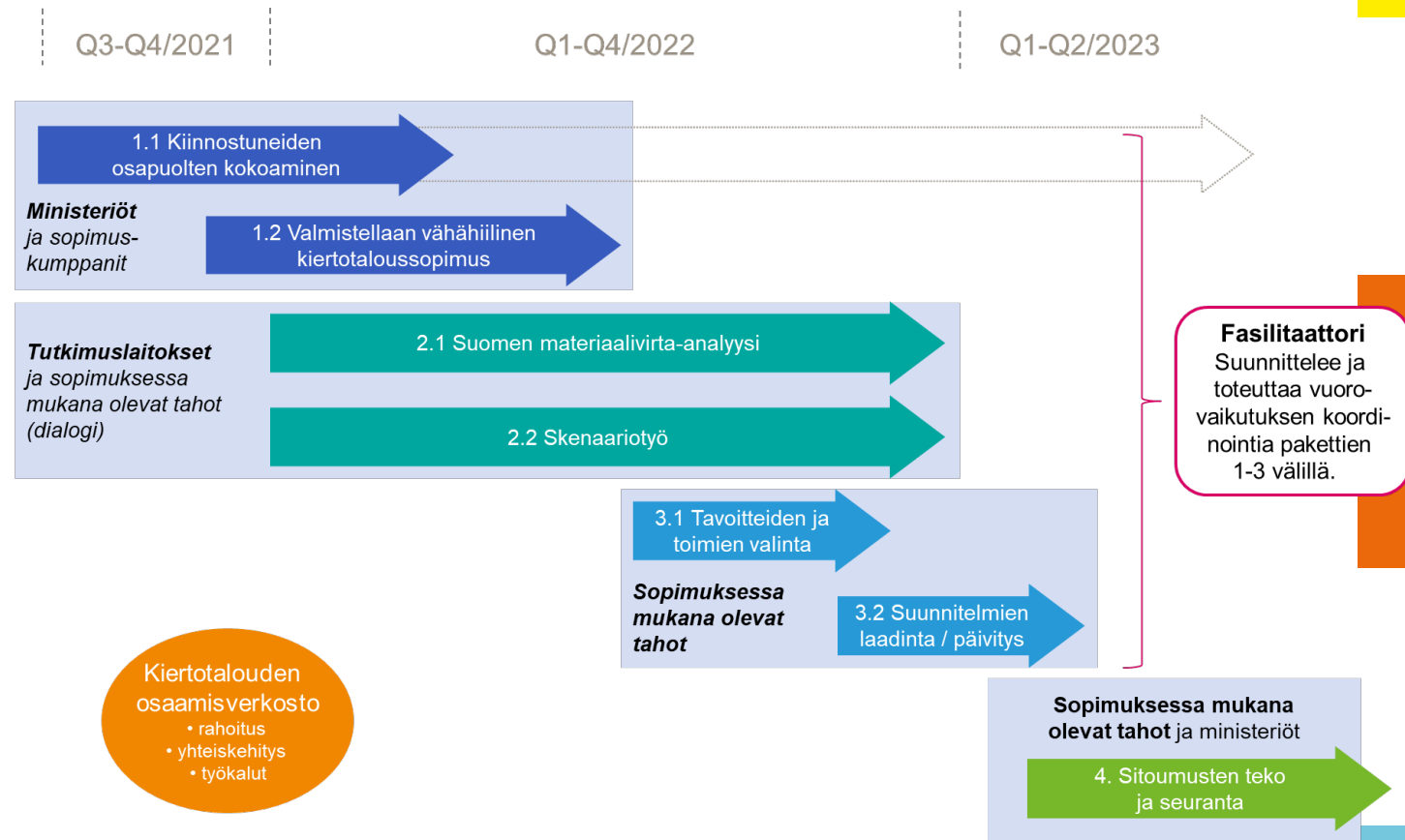
Skenaarioiden pohjalta keskeiset sektorit laativat hiilineutraalin kiertotalouden suunnitelmat.

Vastuuministeriöt: YM, TEM, MMM

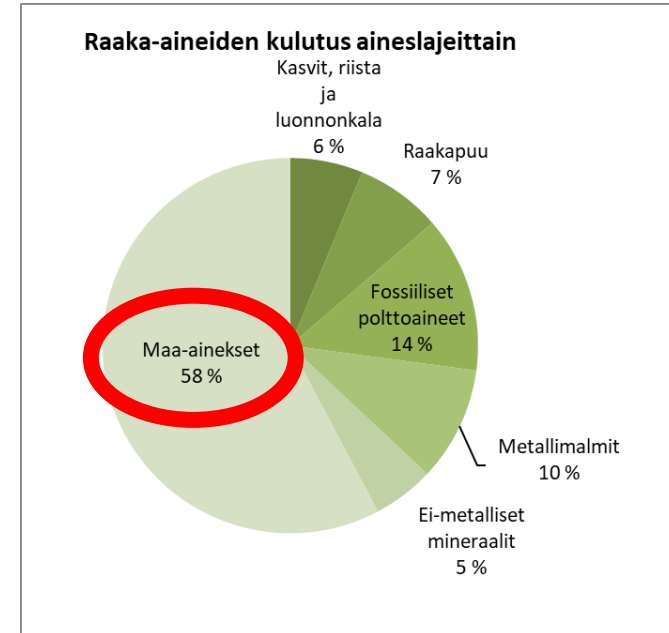
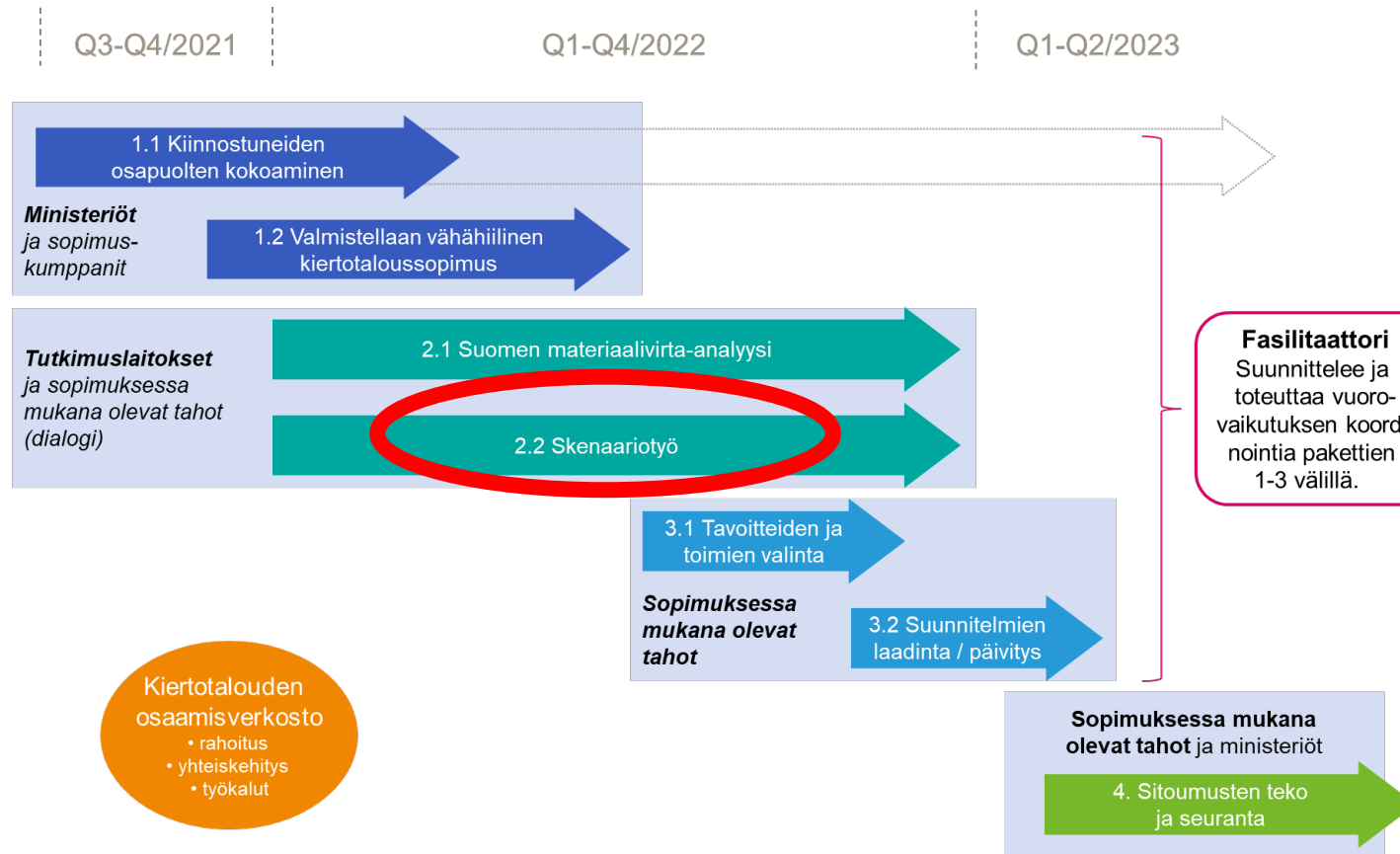
Muut toimijat: Kuntaliitto, yritykset, elinkeinoelämän järjestöt

Sopimus vähähiilisestä kiertotaloudesta

- Yksi ohjelman toimenpiteistä, jonka valmistelu aloitettu.
- Lähtötietona 2022 valmistuvat Suomen materiaalivirta-analyysin päivitys sekä vuoteen 2035 ulottuvat skenaariot. SYKE valmistelee tätä kokonaisuutta
- Tavoite:
kesään 2023 mennessä sopimukseen on liittynyt vähintään kaksi keskeistä toimialajärjestöä, 2-5 oman toimialansa keskeistä yritystä, sekä 20-30 edelläkävijäkuntaa ja kaupunkia tai 3-7 maakuntaa

Alan näkemyksiä

Lisäämme kiertotaloustietoisuutta ja -osaamista kiinteistö- ja rakennusalalla.

Perustamme yhteistyössä Kiinteistö & Rakentamisfoorumin (KIRA-foorumi) kanssa kiertotalouden muutososaajien verkoston, jonka tavoitteena on nopeuttaa uusien teknologioiden ja toimintamallien käyttöönottoa sekä vähentää kiinteistö- ja rakennusalan ympäristökuormitusta. Verkosto keskittyy mm. uusiin toimintamalleihin ja digitaalisten ratkaisujen käyttöönottoon sekä osaamisen sekä TKI-toiminnan ja yhteistyön kehittämiseen.

Toimijat: YM, TEM

Muut toimijat: KIRA-foorumi, Green Building Council Finland

Sisällytämme kiertotalousosaamisen osaksi koulutusjärjestelmää ja työelämäosaamista.

Ennakoimme yhdessä koulutustoimijoiden ja työmarkkinoiden kanssa kiertotalouden osaamis- ja koulutustarpeita.

Vauhditamme kiertotalouden sisällyttämistä opetussuunnitelmiin ja tutkintojen perusteisiin ja lisäämme kiertotalouden opetusta Suomen kouluissa. Kannustamme korkeakouluja ja ammatillisia oppilaitoksia sisällyttämään kiertotalouden strategiseksi painopistealueeksi. Lisäämme kiertotalouden täydennyskoulutusta opettajille.

Vauhditamme yritysten, ammatillisten oppilaitosten, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja muiden TKI-toimijoiden kiertotalouteen liittyvää yhteistyötä, kumppanuuksia ja tutkimusta.

Suosittelimme, että koulut, oppilaitokset ja korkeakoulut noudattavat hiilineutraalin kiertotalouden periaatteita myös omassa toiminnassaan.

Kehitämme ja uudistamme osaamista työuran eri vaiheisiin. Suosittelemme, että yritykset kehittävät koko henkilöstönsä kiertotalousosaamista ja huomioivat osaamisen kiertotaloussuunnitelmissaan.

Vastuuministeriöt: OKM, TEM

Muut toimijat: OPH, ELY-keskusten Kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA), Suomen Akatemia, Osaamisen ennakointifoorumi, korkeakoulut, ammatilliset oppilaitokset, työmarkkinajärjestöt, yritykset

Rakennusteollisuus

